

Öneryildiz tegen de Turkse overheid

De zaak van Öneryildiz tegen de Turkse overheid draait om de mate waarin gedogen in principe nog toelaatbaar is.¹ De zaak dateert van 28 april 1993, wanneer zich op een vuilnisbelt in de buurt van Istanbul een methaangasexplosie voordoet. Als gevolg van een daardoor veroorzaakte aardverschuiving worden tien huizen in een nabij gelegen krottenwijk bedolven, waarbij 39 mensen het leven laten. Bij de explosie die volgt verliest Masallah Öneryildiz negen gezinsleden, zijn huis en al zijn eigendommen.

Twee jaar vóór de ramp heeft een commissie van deskundigen aan de gemeente gerapporteerd over de onveiligheid van de betreffende vuilnisbelt en gewaarschuwd voor het gevaar van een (methaangas) explosie. De commissie van deskundigen formuleert het gevaar op de vuilnisbelt als volgt: *"If methane is mixed with air in a particular proportion, it can explode. This installation contains no means of preventing an explosion of methane occurring as a result of the decomposition [of the waste]. May God preserve us, as the damage could be very substantial given the neighbouring dwellings."*¹⁰ De overheid doet desondanks niets met dit rapport en laat de onveilige situatie voortbestaan. Hij stelt de Turkse overheid aansprakelijk voor de door hem geleden schade. Nadat de Turkse rechter de zaak niet op een voor hem bevredigende wijze heeft afgehandeld, wendt Öneryildiz zich tot het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Aan het EHRM verwijt Öneryildiz de Turkse overheid dat deze geen passende maatregelen heeft genomen om het drama te voorkomen en de situatie onterecht heeft gedoogd. Een vermeende inbreuk op artikel 2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), dat het recht op leven beschermt, vormt daarbij de kern van de zaak. Het EHRM is van oordeel dat het artikel met zich meebrengt dat lidstaten de positieve verplichting hebben om het leven van burgers te beschermen.¹¹ In het geval van Öneryildiz had de lokale overheid op grond van het deskundigenrapport maatregelen moeten nemen om het leven van de mensen die op de vuilstort woonden te beschermen. Nu zij dit niet heeft gedaan, heeft de Turkse overheid het artikel geschonden.¹² Het EHRM concludeert dat overheden worden geacht om preventief op te treden, indien zij een concrete indicatie hebben dat een levensbedreigende situatie een inbreuk met artikel 2 EVRM oplevert zodra het risico zich zal manifesteren. Overheden worden in concrete, levensbedreigende situaties dus geacht preventief op te treden en mogen dergelijke gevaarlijke situaties niet gedogen. Als tweede element benadrukt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat een schending van artikel 2 EVRM impliceert dat diegene die het artikel schendt openstaat voor strafrechtelijke vervolging. Het is met name deze overweging geweest die er in Nederland toe heeft geleid de wetsvoorstellen voor het wijzigen van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van ambtenaren en ambtsdragers in te dienen.

(uit: Strafrechtelijke aansprakelijkheid in tijden van incidentenpolitiek, door mr drs W. Jong, adviseur Crisisbeheersing van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, gepubliceerd in Nederlands Juristenblad (NJB) van 21 september 2007)

¹ EHRM 30 november 2004, zaak 48939/99, overweging 12